

Sr. Director General de RTVV
Sr. President del Consell d'Administració de RTVV
Consellers i Conselleres RTVV

València a 20 de febrer de 2011

ASSUMPTE: DRET D'ACCÉS DE LA CIUTADANIA ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ DEL GRUP RTVV.

La **Constitució Espanyola i l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana** obliguen a la Generalitat, en tant que poder públic, a promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integre siguen reals i efectives; a remoure els obstacles que impedeixen o dificulten l'assoliment de la plenitud, a fomentar el desplegament de les peculiaritats del poble valencià i a facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.

La **Constitució Espanyola** reconeix i protegeix el dret a la lliure expressió i garanteix l'accés als mitjans de comunicació dependents de l'Estat, o de qualsevol ens públic, dels grups polítics o socials representatius, "respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya".

Aquest dret d'accés dels "grups socials i polítics significatius" ha estat desenvolupat posteriorment per la Llei de la **Ràdio i la Televisió de Titularitat Estatal de 2006**.

La Llei de finançament de la corporació de RTVE de 2009 també torna a referir-se a aquest dret.

El nou règim estatutari de la radiotelevisió pública estatal especifica que el dret d'accés s'aplicarà de dues formes:

- a) De manera global, mitjançant la participació dels grups socials i polítics significatius, com fonts i portadores d'informació i opinió, en el conjunt de la programació de RTVE.
- b) De manera directa, mitjançant espais específics en la ràdio i la televisió amb formats diversos, temps i horaris, fixats pel Consell d'Administració, escoltat el Consell Assessor i conforme a l'establert en la legislació general audiovisual" (article 28,2º).

El Catedràtic valencià Vallés Copeiro afirma que així queda clarament reflexat que el dret d'accés, en tant que és una manifestació del pluralisme, ha de presidir i informar el conjunt de la programació de la nova Corporació reconeixent que els grups socials i polítics són font i portadors d'informació i opinió de manera habitual i natural. Aquest supòsit, tal com està formulat, respon més al principi del pluralisme comunicatiu que al dret d'accés per afectar al conjunt de la programació, manifestant que la selecció dels grups socials i polítics per a manifestar-se en relació amb qualsevol qüestió controvertida d'interès públic ha d'estar presidida pel principi del pluralisme ideològic i comunicatiu, el que respon a un deure deontològic i jurídic implícit en tots els continguts susceptibles de confrontació davant l'opinió pública, siguen informatius o siguen de debat d'idees o opinions. Per això, aquest precepte excedeix de sobra l'àmbit del dret d'accés per a situar-se en el dels principis o criteris generals d'actuació del mitjà. La qual cosa caldria aplicar en la nostra RTVV, que habitualment silencia o rebuja la presència, declaracions o manifestacions de qualsevol grup, associació o entitat que no siga coincident amb les posicions del Govern de la Generalitat.

El supòsit arrellegat en l'apartat b) és el dret d'accés en sentit propi. El dret d'accés s'exerceix pels grups polítics i socials mitjançant l'assignació d'espais en programes previstos pel mitjà per a l'exercici d'aquest dret conformement a criteris establits en la legislació general i, en defecte d'aquesta, en la normativa legal i reglamentària aplicable en cada cas.

Aquest segon suposat, relatiu als espais específics per a l'exercici del dret d'accés, involucra no només als òrgans de govern i d'assessorament superior de la Corporació, sinó també a l'autoritat audiovisual que té dret de veto de la proposta mitjançant l'exigència del seu informe favorable previ (article 28,4º). D'ací que siga tan necessari adoptar un criteri estricte de representació de la pluralitat social a l'hora de configurar els òrgans de govern de les entitats públiques de radiotelevisió així com les instàncies administratives competents en aquesta matèria. Només en aquest cas pot ser útil acudir a la intervenció revisora d'instàncies de representació social, com els Consells Assessors o la pròpia autoritat reguladora independent. Per desgràcia en el nostre cas, a pesar d'estar contemplada a l'Estatut d'Autonomia, encara no és una realitat, en canvi ja és una realitat en Catalunya, Navarra i Andalusia..

En tercer lloc, s'ordena a les societats de ràdio i televisió la disponibilitat de mitjans tècnics i

humans necessaris per a la realització dels programes específics per a l'exercici d'aquest dret (article 28,3º) .

Per altra banda i al marge de la Constitució o de les lleis directament relacionades amb el sector audiovisual, la **Llei 26/1984, de 19 de juliol, General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris**, al seu article 17, garanteix en els mitjans públics l'emissió de programes dedicats a la informació i formació dels ciutadans facilitant el accés d'associacions de consumidors i usuaris i altres grups o sectors interessats. La qual cosa és una obligació legal que cal tindre en compte en l'actuació de la RTVV.

També la Llei de la Generalitat Valenciana 2/1987, de 9 d'abril, **d'Estatut de Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana**.en el seu article tretze diu :

“Els mitjans de comunicació social de titularitat pública pertanyents a les Administracions dependents de la Generalitat, habilitaran espais i programes per a l'accés a aquells de les Associacions de Consumidors i Usuaris, en els termes en què reglamentàriament es determine, i així mateix dedicaran espais i programes no publicitaris a la informació dels destinataris finals dels béns i serveis.

En els mitjans de comunicació de titularitat privada es fomentarà la creació i desenvolupament de programes gratuïts dedicats al consum i a la difusió de les activitats de les Associacions de Consumidors i Usuaris.”

En l'actualitat està en procés de debat a Les Corts el **Projecte de Llei, de la Generalitat, pel qual s'aprova l'Estatut dels Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana** (RE 67.316) BOC número 270, del 26.11.2010, que en el seu **Article 23 sobre Actuació de les administracions públiques estableix:**

c) L'existència d'espais i programes, no publicitaris, dedicats a la informació i educació dels consumidors en els mitjans de comunicació social de titularitat pública, i el seu foment en els mitjans de comunicació social de titularitat privada. En estos espais i programes, d'acord amb el contingut i la finalitat, **es facilitarà l'accés o participació de les associacions de consumidors i usuaris** legalment constituïdes, així com de grups o sectors interessats.

Respecte a nosaltres com a RTVV, la Llei 7/1984, de 4 de juliol, de **Creació de l'Entitat Pública Radiotelevisió Valenciana (RTVV)**, i Regulació dels Serveis de Radiodifusió i Televisió de la Generalitat Valenciana [DOGV núm. 176, de 9 de julio]contempla en el seu *article 2* :

1. L'activitat dels mitjans de comunicació social de la Generalitat s'inspirarà en els principis següents:

- a) La promoció i protecció lingüística de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.
- b) La veracitat, imparcialitat i l'objectivitat en les informacions.
- c) La separació entre les informacions i les opinions, la identificació de les persones que les sustenten i la lliure expressió d'aquestes.
- d) La protecció de la joventut i de la infantesa, tot evitant l'exaltació de la violència i l'apologia de fets i conductes atemptatòries contra la vida, la llibertat i la igualtat d'homes i dones.
- e) El respecte al pluralisme polític, cultural i lingüístic, religiós i social.
- f) El respecte al pluralisme, el valor de la igualtat i d'altres principis recollits en la Constitució, en l'Estatut d'Autonomia i en la legislació bàsica de l'Estat.

2. Aquesta Llei s'interpretarà i aplicarà d'acord amb els criteris de respecte i defensa de l'ordenament constitucional i estatutari, així com de la promoció i difusió de les activitats pròpies de la Comunitat Valenciana.

També s'especifica a l'**article 7** que

Al Consell d'Administració li corresponen les següents atribucions:

j) Determinar semestralment el percentatge d'hores de programació destinades als grups socials i polítics significatius, fixar els criteris de distribució d'aquestes, d'acord amb el que estableix l'article vint de la Constitució.

En repetides i nombroses ocasions, he sol·licitat, plantejat i exigit que el Consell d'Administració acomplira el mandat legal, aprovant semestralment aquesta programació. Que jo sàpiga, mai s'ha acomplit aquest imperatiu legal i per tant realitze la següent proposta amb l'objectiu de garantir l'acompliment de la Llei que afecta a drets fonamentals constitucionals de la ciutadania valenciana.

La nostra RTVV és percebuda per una gran part de la població valenciana com falta de pluralitat i de diversitat informativa, especialment pel que fa referència als grups socials i polítics crítics respecte al Govern de la Generalitat. És necessari garantir mitjançant unes regles del joc clares, que la ciutadania valenciana i especialment mitjançant les seues organitzacions, tinga un accés garantit i normalitzat als mitjans de comunicació públics i especialment pel que respecta a tots els canals del grup RTVV: Televisió, ràdio i plataforma multimèdia.

No obstant la contemplació del dret d'accés de la ciutadania als mitjans de comunicació, es tracta d'un dret que en la pràctica no s'ha portat a terme excepte en el cas de les quotes de presència acordades en el seu moment per a l'església catòlica i altres confessions religioses, o per als grups polítics en període electoral

Per altra banda i de cara a un model de financiació públic, basat en un contracte programa, cobra encara més interès la claredat en la prestació d'un servei públic. Un servei públic que avui en dia passa clarament per ajudar a crear l'anomenat "**capital social**" que es defineix com el conjunt de normes, xarxes i organitzacions construïdes sobre relacions de confiança i reciprocitat, que contribueixen a la cohesió, el desenvolupament i el benestar de la societat, així com a la capacitat dels seus membres per a actuar i satisfer les seues necessitats de forma coordinada en benefici mutu. El capital social és un concepte de recent i creixent aplicació en els estudis sobre el desenvolupament. Es refereix a una realitat menys tangible que el capital humà (coneixements) o el capital físic (béns materials), però resulta també decisiu per a l'activitat productiva, la satisfacció de les necessitats personals i el desenvolupament comunitari. El capital social constitueix certs recursos de les persones, derivats de les seues relacions socials, que tenen una certa persistència en el temps. Tals recursos són utilitzats per les persones com instruments amb els quals augmentar la seua capacitat d'acció i satisfer els seus objectius i necessitats (obtenir ocupació, rebre ajuda, etc.), al mateix temps que faciliten la coordinació i cooperació entre aquelles en benefici mutu. En conseqüència, resulta un factor decisiu també respecte a les capacitats de les

famílies per a afrontar les crisis i desastres, o per a recuperar-se després d'ells. En bona mesura, l'auge del concepte parteix d'una reacció al pensament econòmic clàssic i neoclàssic, que, des de fa segles, ha concebut a la societat com una sèrie d'individus independents, amb objectius particulars que donen lloc a la competència en el mercat. Per contra, qui fan ús d'aquest concepte subratllen que les persones utilitzen els seus recursos socials per a aconseguir, a través de la cooperació mútua, objectius que en cas contrari serien difícilment assolibles

“El servei públic no només ha d'estar avui al servei dels ciutadans, sinó ser la plataforma bàsica d'expressió i comunicació directa de la societat civil. (Bustamante, 2006:359).

Per altra banda segons molts experts com la nostra professora Adela Cortina, l'empoderament de la ciutadania mitjançant la governança mediàtica es basa en tres eixos:

- a) Augmentar la llibertat dels ciutadans, mitjançant l'ampliació de la seua informació. Per a això és necessari aportar informació de qualitat, és a dir contrastada, opinions raonables i interpretacions plausibles, distingint entre informació, opinió i interpretació.
- b) Plataforma per a la lliure expressió: de les opinions tant dels professionals de la informació com dels ciutadans. Per a sentir-se ciutadà cal saber-se reconegut en la societat per al que és indispensable tenir la possibilitat d'expressar-se públicament
- c) Existència d'una "opinió pública raonant" base de la democràcia deliberativa, característica d'una democràcia avançada, d'una societat adulta, que supera la massa o multitud pel públic. La televisió pública no només ha de promocionar el dret d'accés, sinó que ha de potenciar i augmentar el capital social existent, que a més haurà d'esdevenir en capital social mediàtic amb el qual establir aliances i complicitats per a la millora de la dieta mediàtica, compostat per associacions com ampas, professionals dels mitjans de comunicació, de l'àmbit acadèmic i grups de protecció a la infància i a la joventut, entitats socials, sindicals, de solidaritat, que permeten enriquir els tres eixos anteriors i combatre els continguts degradants com la manipulació informativa i el telefem, oferint estabilitat a la polítiques de comunicació democràtiques.

El desenvolupament del dret d'accés com un element específic i diferencial del desenvolupament del model de televisió pública requereix de la creació d'espais, la realització dels quals, desenvolupament i pla d'emissió siga convenientment supervisada pel consell Assessor, encara després de tants anys inexistent, i al remat pel consell d'Administració

Els espais d'accés públic que plantege haurien de complir les següents característiques:

CONSELL D'ADMINISTRACIÓ

- a) Ser realitzats de forma atractiva i dinàmica, i per professionals de RTVV. Es tracta de conciliar la importància social dels continguts amb l'interès de l'audiència. Tan sols en algunes ocasions es podria contemplar que les organitzacions socials emeten les seues pròpies produccions, a diferència del que ocorre habitualment amb les organitzacions polítiques en període electoral.
- b) Adoptar un format d'espai informatiu, incloent debats, entrevistes i reportatges. No es tracta de crear un espai pel qual vagen passant, de forma successiva, totes les organitzacions socials espanyoles, ni tampoc d'establir criteris de representativitat i de minutat impossibles de determinar. Es tracta d'abordar temes d'actualitat en un programa obert a la participació, amb una especial atenció al que les organitzacions socials que treballen en aqueixos camps han de dir la seua.
- c) Ser emesos en horaris que garantisquen el seu contacte potencial amb l'audiència. No té sentit sol·licitar la seua emissió en horari de "prime time" (llevat que adopten el format de microespais de pocs minuts), però tampoc és de rebut que s'emeten de matinada. El més indicat seria la seua emissió en horaris com el que suposen immediatament abans de la programació nocturna o en franges de matí i tarda els caps de setmana.
- d) És important, en tot cas, tenir en compte que el dret d'accés en RTVV ha d'anar més enllà de la seua concreció en espais específics, impregnant, per així dir-ho, el conjunt de la programació. És necessari que aquesta visió "transversal" del dret d'accés siga tinguda en compte en els necessaris i inexistents llibres d'estil dels professionals.

La Societat Valenciana doncs necessita amb urgència que nosaltres acomplim l'esperit i la lletra de la Lei de Creació de RTVV, donat aque a més a més es trobem en una difícil situació d'incompliment de la legalitat . tal i com he vingut detallant en totes les normes citades més a dalt anteriorment.

Per altra banda en el nostre entorn i especialment pel que fa a la Corporació de RTVE s'ha produït una transformació radical en favor d'un servei de qualitat, plural i democràtic, recolzat per totes les forces polítiques i sindicals, amb representació al seu Consell d'Administració. Així respecte al

CONSELL D'ADMINISTRACIÓ

tema que ens ocupa, TVE ha implantat des de l'u de gener de 2009, un sistema de control de la participació d'organitzacions, associacions i entitats susceptibles d'acollir-se al dret d'accés en els programes i informatius de TVE i RNE. Aquest sistema ho desenvolupen les direccions d'informatius i programes. S'ha establert doncs, per primera vegada a Espanya, l'aplicació efectiva del dret d'accés dels grups socials significatius.

Donada la importància del tema, plantege al Consell d'Administració que realitzem un Ple monogràfic sobre aquesta qüestió, a la major brevetat, per tal de posar en marxa, sense més dilació un sistema que garanteix el dret constitucional de la ciutadania d'accedir als mitjans de comunicació públics i en concret als canals de comunicació de la RTVV.. Així mateix, en cas de considerar-se necessària la creació d'una comissió a l'efecte, m'ofereix com a president de la mateixa.

Atentament



José Ignacio Pastor Pérez



CONSELL D'ADMINISTRACIÓ

VICEPRESIDENT